

MAĎARSKÁ MENŠINA V ČESKÉ REPUBLICĚ – ZPRÁVA Z VÝZKUMU

Jakub Holas

Fakulta humanitních studií UK Praha

The Hungarian Minority in the Czech Republic – Research Treatise

Abstract: The Hungarian minority in the Czech Republic consists of several different groups of immigrants. Although this minority represents one unit, we have to distinguish between different groups of Hungarians. Primarily Hungarians from Slovakia and Hungary have both specific relations to the Czech majority, Czech language and Czech culture. Hungarians in the Czech Republic have established many national clubs and institutions, not only formally, but also informal associations established on the basis of friendships, gender or hobbies. These clubs serve to strengthen the national identity of Hungarians naturalized in the Czech Republic, to spread the Hungarian language and to serve as meeting points with other Hungarians living in the Czech Republic. At the same time, they provide opportunities to learn and practice the mother tongue for Hungarian children.

Keywords: Hungarians; ethnic identity; integration; national associations

Maďaři v České republice tvoří nezaměnitelnou menšinu, ač menšinu novodobou. Nebudeme-li uvažovat důstojníky a mužstvo rakousko-uherské armády, větší počet Maďarů se do Čech a na Moravu dostal teprve počátkem dvacátého století. Maďarská menšina během svého života v českých zemích prošla mnoha proměnami, aby si nakonec získala své současné místo (Ferenc 2009; Nosková 2005; Šutaj 1993; Zoltán 1994). Je třeba také upozornit na skutečnost, že ne všichni Maďaři pochází z dnešního Maďarska. Většina Maďarů, kteří žijí v České republice, pochází ze slovenských oblastí, které byly na základě Trianonské smlouvy z roku 1920 připojeny ke Slovensku (respektive k Československé republice). Pro Maďary přitom české země nesymbolizovaly pouze zemi

pro nový život. Po druhé světové válce znamenaly také zemi, kam byli mnozí „politicky nespolehliví“ nuceně přesunuti ze svých domovských obcí a oblastí na základě nařízení československé vlády o veřejných pracích z roku 1945. V roce 1948 byl odsun Maďarů ze Slovenska zastaven a Maďaři se mohli začít vracet zpět na Slovensko. Většina se na Slovensko navrátila, někteří však již v českých zemích zůstali. V dnešní době je již tato generace Maďarů plně integrovaná do české společnosti, a to i přes prvotní nesnáze, kterými musela v minulosti projít. Maďaři si postupem času vybudovali řadu kulturních a společenských institucí (především však po revoluci v roce 1989), kde se setkávají, udržují vlastní kulturu, tradice a posilují národní vědomí, které si uchovali až dodnes společně se svým jazykem.

Historický vývoj maďarské menšiny v českých zemích

Prvopočátek diferenciacie maďarské menšiny je třeba hledat v období po první světové válce, které bylo pro následný vývoj maďarského obyvatelstva zcela klíčovým. Jedním z důsledků války a následných poválečných opatření byla Trianonská smlouva, podepsaná 4. června 1920 v paláci Grand Trianon. Na základě této smlouvy byly vymezeny hranice nově vzniklého maďarského státu; Maďarsko přišlo o značnou část svých etnických území, která byla připojena k Československu, Rumunsku, Rakousku a Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (pozdější Jugoslávii). Největší část přitom získalo Československo (dnešní jižní a východní Slovensko) a Rumunsko (Transylvánie a další území). Velká část maďarského obyvatelstva se tak najednou ocitla na území jiných států a dostala se do postavení menšiny. Toto rozdělení obyvatelstva někdejších Uher mělo zásadní vliv i na budoucí migrační procesy.

V období mezi dvěma světovými válkami můžeme zachytit migrace především z jižní a východní oblasti Slovenska. Jednalo se o vnitřní pracovní migrace v rámci Československa. Z Maďarska přišlo do českých zemí poměrně malé množství imigrantů, opět především za prací. Další významná migrace se odehrála po skončení druhé světové války. V této době, kdy vešly v platnost Benešovy dekrety, pozbyli československého občanství nejen příslušníci německé národnosti, nýbrž také lidé národnosti maďarské (Melušová 1998). Maďarské obyvatelstvo mělo být přesunuto ze Slovenska do Maďarska výměnou za slovenské obyvatelstvo. Nicméně ti, kteří k této výměně dobrovolně nepřistoupili (většina), měli být na základě rozhodnutí tehdejší československé vlády z roku 1945 přesídleni do českých zemí, především do oblastí, které museli

opustit lidé německé národnosti. Tento přesun měl především snížit koncentraci Maďarů v oblasti jižního a východního Slovenska a zaplnit území, které bylo po odsunu Němců nedostatečně obydlené a trpělo nedostatkem pracovních sil. V rozmezí od roku 1945, kdy vešel v platnost výše zmíněný zákon, až do roku 1949 bylo do českých zemí přesunuto celkem 44 129 příslušníků maďarské národnosti (Nosková 2005: 108). Posléze se tito lidé mohli vrátit zpět na území jižního a východního Slovenska. Část z nich se však již nikdy nevrátila. Neměli se kam vrátit, neboť jim byl jejich původní majetek zkonfiskován státem, další v českých zemích již založili rodiny a podobně. Během druhé poloviny dvacátého století následovaly přirozené migrace maďarského obyvatelstva z oblastí Slovenska a z Maďarska. Za současnou migraci pak můžeme považovat migrace po rozdělení československého státu (1993) až do dnešní doby. Tyto migrace jsou většinou pracovního rázu. V roce 2001 bylo dle sčítání lidu v České republice 14 737 osob, které se hlásily k maďarské národnosti (Nosková 2005: 99).¹

Charakteristické pro všechny migrační proudy maďarského obyvatelstva v České republice je to, že dominantní část přichází především ze slovenských oblastí, poměrně menší pak ze samotného Maďarska či Podkarpatské Rusi a Rumunska. Tato skutečnost byla v případě přirozených migrací způsobena tím, že české země a Slovensko tvořily po značnou část dvacátého století jednotný stát, a tak příchod Maďarů do českých zemí nebyl nijak obtížný (samozřejmě musíme vzít v úvahu i nucené přesuny maďarského obyvatelstva do českých zemí). Dalším faktorem ovlivňující početní rozdíl mezi Maďary ze Slovenska a Maďarska je to, že Maďaři žijící na Slovensku již většinou ovládali i slovenský jazyk, což pro ně byla jednoznačná výhoda při etablování v českých zemích. Měli výhodu i kulturní, neboť vyrůstali v těsné blízkosti slovenské kultury, která byla té české velmi podobná. Tyto výhody Maďaři přicházející z Maďarska neměli. Drtivou většinu maďarské menšiny v ČR proto tvoří Maďaři původem ze Slovenska. Někteří z nich v českých zemích žijí již v druhé či třetí generaci, další přicházejí i v současnosti. Naopak v případě přímých migrací z Maďarska se většinou jedná o pracovníky mezinárodních firem, zaměstnance diplomatických služeb či jedince, kteří přišli za svými partnery.

---

¹ Samotní Maďaři však odhadují svůj počet až na dvacet tisíc. To může být způsobeno tím, že mnoho z naturalizovaných Maďarů se již k maďarské národnosti nehlásí a přijali za svoji národnost českou.

Cíle výzkumu

Cílem mé výzkumné práce je zmapovat kulturní a sociální osobitosti maďarské menšiny v České republice. Těto menšině se přes její početnost a nesporně zajímavou vnitřní strukturu dosud nedostávalo pozornosti (srov. Nosková 2008, Balla 2007, Rajko 2008). Mezi etnickými Maďary, kteří dnes žijí v ČR, jsou již naturalizovaní občané ČR i cizinci, kteří přicházejí do ČR jednak z Maďarska, jednak ze států, jako je Slovensko, Rumunsko a Ukrajina (západní Ukrajina, bývalá Podkarpatská Rus), kde jsou Maďaři v postavení menšiny. Jako prioritu výzkumu jsem zvolil migraci z Maďarska, která ač je daleko méně početná než migrace ze slovenských oblastí, je svým charakterem kulturně transparentně odlišná od kultury české společnosti. I tak ale sleduji tuto skupinu v kontextu celé maďarské menšiny, neboť pouze tímto způsobem je možné vytvořit ucelený pohled na tuto menšinu a její vnitřní strukturu.

V rámci grantového projektu GA ČR (P 405/10/1524), který řeší otázku sociální diverzity etnických menšin v ČR, se zaměřuji na následující problémy:

- První fáze výzkumu je zaměřena na zmapování kulturního a spolkového života maďarské menšiny. V této fázi sleduji jednak existenci samotných spolků, a to jak formálních, tak i neformálních a účast samotných Maďarů na nich. Z této fáze výzkumu se také pokusím v následujícím textu podat ucelený přehled o společenském a spolkovém životě maďarské menšiny.
- Dále sleduji propojení etnické a sociální identity při vystupování „nových“ maďarských imigrantů ve společnosti, a to jak v kontextu jednotlivce, tak i v rámci celé menšiny. Cílem je zjistit, na jaké bázi tyto lidé vytváří vlastní identitu a zda je tato identita ovlivněna sociálním statutem jedince či celé skupiny. Zda jedinec na základě svého získaného sociálního postavení volí specifické integrační strategie.
- Důležité je také, jak jedinec „pracuje“ s vlastní kulturou s ohledem na kulturu majoritní společnosti. Zda vidí některé aspekty své vlastní kultury (do které byl enkulturován) jako problematické z hlediska života v majoritní společnosti a zda se snaží tyto prvky změnit s vizí toho, jak jej bude následně společnost vnímat (kladně/záporně). V této souvislosti je také důležité sledovat, jaké kulturní prvky volí jedinec či skupina pro vlastní sebeidentifikaci. Zda se jedná o oděv, stravu, místo bydliště, podílení se na aktivitách a činnosti institucí menšiny, či naopak podíl na aktivitách a činnosti majority nebo na zcela jiných prvcích.

Vystoupení maďarské taneční skupiny v rámci Mezinárodního festivalu národů, národnostních menšin a etnik v Praze. Foto J. Holas, 2010.

Metodický přístup, výběr vzorku

Pro současnou migraci z Maďarska je specifické, že se jedná nejčastěji o pracovní migraci; do České republiky přicházejí Maďaři jako pracovníci mezinárodních firem, často pouze na omezenou dobu bez vyhlídek na trvalé usazení se v ČR. Poměrnou část k těmto pracovníkům mezinárodních firem představují Maďaři, kteří sem přicházejí z vlastní volby, s vidinou lepších pracovních možností, za svými partnery a v malé míře pak na české vysoké školy (studenti či pedagogové na meziuniverzitních výměnných programech).

Imigranti v drtivé většině neovládají český jazyk. Většinou přicházejí se znalostí angličtiny a maďarštiny, což pro ně skýtá výhodu v oblasti mezinárodního obchodu; často je zaměstnávají mezinárodní společnosti jako specialisty na oblast Maďarska. I proto se soustřeďují především do hlavního města, kde český jazyk příliš nepotřebují, v pracovní oblasti vůbec ne. Českou republiku volí jako místo pro dočasnou pracovní činnost. Tudíž se většinou ani neučí

český jazyk, který je pro ně z tohoto pohledu zcela nepotřebným, a to přesto, že v soukromém životě mnohdy naráží na jisté překážky způsobené jazykovou bariérou.

Paralelně k tomu vidíme, že Maďari, kteří přicházejí do ČR ze Slovenska, mají život a etablování se v majoritní společnosti daleko snazší. Vyrůstali vesměs v bilingvním prostředí, tedy disponují jak maďarským, tak i slovenským jazykem. I z tohoto důvodu zde mnohdy zůstávají trvale.

Sběr primárních dat je založen na metodách kvalitativního výzkumu. Základní pilíř tvoří řízené polostrukturované rozhovory s Maďary původem z Maďarska, kteří do ČR přišli v období od rozdělení Československa až do dnešní doby. Respondenti jsou vybíráni na základě techniky „sněhové koule“. Samotný rozhovor vychází z předem definovaných tematických oblastí, které jsou sledovány v rámci grantového projektu i u dalších národnostních menšin a cizineckých komunit s cílem vytvořit obraz napříč etnickými menšinami žijícími v České republice.

Nedílnou součástí výzkumu jsou zúčastněná pozorování, která přinášejí jedinečnou zkušenost z vlastního společenského a kulturního života menšiny. Ukazují také, jak tato skupina vystupuje na veřejnosti, zda a jakým způsobem se dělí do jednotlivých skupin a jak se v rámci těchto skupin staví k vlastní kultuře a identitě. Stejně tak můžeme sledovat případnou diverzifikaci uvnitř komunity, a to, zda probíhá na základě původu příslušníka menšiny (Slovensko/Maďarsko ad.), či zda se jedná o jiný typ rozdělení a jak tato skupina vystupuje směrem k majoritní společnosti a směrem k ostatním skupinám v rámci menšiny.

Současně je také analyzován tisk, který minorita vydává periodicky nebo u příležitosti různých akcí a svátků. Mapovány jsou také informační materiály, které vydávají jednotlivé instituce a jejich webové stránky. Budou využity i statistické prameny.

Kulturní a společenský život maďarské menšiny

V první fázi výzkumu jsem se zaměřil na otázku fungování spolkového a komunitního života Maďarů v Praze (ČR) a tomu, jaký podíl na něm mají Maďari přicházející z Maďarska. To znamená, že sleduji, jak se tato menšina realizuje na bázi spolků a institucí, které iniciují samotní Maďari žijící v České republice a vedle toho i maďarský stát. Tyto spolky jsou sledovány především v Praze (s výjimkou základních organizací Svazu Maďarů, které jsou po celé ČR), kde jich většina působí a kam se také soustředí největší procento nově příchozích

Vystoupení maďarské folklórní skupiny v Teplicích. Foto J. Holas, 2010.

Maďarů. Vedle toho sleduji také neformální skupiny Maďarů, které fungují především na úrovni přátelské či zájmové činnosti.

Maďaři v současnosti žijí v České republice velmi bohatým kulturním a společenským životem. Vybudovali si řadu institucí a národnostních spolků, vytvořili si přátelské neformální kroužky na bázi společných zájmů a genderu. Vzhledem k tomu, že jsou to právě Maďaři ze Slovenska, kteří si až do dnešní doby udrželi v rámci maďarské menšiny zcela dominantní postavení, je i většina spolků a neformálních platform setkávání organizována právě těmito Maďary. Mimo to v ČR (Praze) působí také instituce, které jsou řízeny maďarským státem, jako je například Maďarské kulturní středisko, do jehož čela vybírá ředitel maďarské ministerstvo kultury. Většina dalších pracovníků Střediska je ale původem ze Slovenska. Maďaři, kteří přicházejí z Maďarska, se pak v různé míře do činnosti těchto spolků a neformálních skupin zapojují nebo si utvářejí vlastní neformální přátelské skupiny. Jejich účast je ovlivněna i charakterem jejich pobytu (tedy zda se jedná o přechodný pobyt v rámci pracovní činnosti, či o migraci za účelem usazení se v České republice).

Nejvýznamnějším spolkem maďarské menšiny v České republice je Svaz Maďarů žijících v českých zemích, který vznikl v roce 1990. Oficiálně se prezentuje na svých internetových stránkách, kde podává základní informace o své činnosti.² Kontakt se členy pak probíhá prostřednictvím čilé emailové korespondence. Svaz Maďarů provozuje i Maďarské kulturní a informační centrum v Brně, jehož prostřednictvím se zviditelňuje.³ Skrze toto informační centrum je Svaz v kontaktu s veřejností, a to nejen s místní brněnskou, ale českou vůbec. Na svých internetových stránkách Maďarské kulturní a informační centrum (dále jen IC) uveřejňuje nejen informace o pořádaných akcích Svazu Maďarů, jakou byla např. velikonoční bohoslužba v maďarském jazyce (v kostele sv. Klimenta), dále nejrůznější setkání maďarské komunity nebo přednášky maďarské kulturní reprezentace v ČR na některá specifická témata.⁴ Provozuje na nich také služby cestovní kanceláře, která zprostředkovává zájezdy do Maďarska.⁵ Jedná se o portál maďarské vlády propagující Maďarsko a podporující tak místní cestovní ruch.⁶

Svaz Maďarů má několik krajských organizací (např. Teplice, Ostrava, Brno, Praha ad., hlavní sídlo je v Praze), které organizují společenské a kulturní činnosti v rámci svých krajů. Takovými jsou například každoroční Pražský maďarský bál, který se koná již od roku 1992, maďarské bály v Brně, Ostravě a v Teplicích. V Teplicích se maďarská komunita setkává v rámci zahájení lázeňské sezóny a prezentuje se veřejnosti skrze vystoupení folklorních skupin a stánků s maďarskými potravinami a delikatesami. Při této příležitosti se do Teplic sjíždějí Maďaři z celé republiky, a dokonce i z Německa. Večer se pak v Teplicích koná tradiční ples, kde hraje maďarská kapela, tancuje se a zpívá. Další významnou kulturní a společenskou akcí Svazu Maďarů v Praze je například Összhang (Souzvuk) – maďarské společenské odpoledne v Maďarském kulturním středisku, kde každý účastník přednese maďarskou báseň či lidovou píseň. Svaz Maďarů také pořádá řadu kulturních akcí za účelem prezentace maďarské kultury veřejnosti. Z těchto akcí můžeme uvést podíl na každoročním Mezinárodním festivalu národů, národnostních menšin a etnik, který se v Praze

---

² <http://www.csmmsz.org> (oficiální internetová stránka Svazu Maďarů žijících v českých zemích).

³ Oficiální webovou prezentaci informačního centra nalezneme na stránkách <http://www.mkic.cz>

⁴ Např. přednáška na téma „Maďarština jako ugrofinský jazyk“, kterou přednesl Michal Kovář z Filozofické fakulty MU.

⁵ Viz. <http://www.madarsko-zajezdy.cz>.

⁶ Skrze tyto stránky je možné přímo on-line objednat zájezdy do Maďarska dle přání klienta. IC také poskytuje překladatelské a tlumočnické služby (<http://www.mkic.cz/cs/sluzby/preklady-a-tluceni.html>). V prostorách IC je možnost zakoupit typické maďarské potraviny a lihoviny.

Maďarské trhy v Karlových Varech. Foto J. Holas, 2010.

konal od 27. do 30. května 2010. Dále také maďarské trhy a vystoupení maďarských folklorních skupin v Karlových Varech (1.-2. května 2010) a v Teplicích (5.-6. června 2010).

Členové svazu se setkávají pravidelně jednou za měsíc ve své klubovně v centru Prahy. Takové setkání je místem pro výměnu informací ze života jednotlivců, popíjení vína a konzumaci tradičních maďarských pokrmů a pochutin (např. chleba se sádlem či tradičních maďarských pagáčů). Při této neformální zábavě samozřejmě nesmí chybět zpívání lidových písní. Pro své členy pak Svaz pořádá každoroční letní výjezd do přírody. Jedná se o víkendový pobyt v chatkách, kdy se během dne konají semináře přednášejících z Maďarska a večer je zábava spojená s tancem a zpíváním. Do tohoto klubu dochází v drtivé většině Maďaři, kteří pochází ze Slovenska a kteří na území ČR žijí dlouhodobě. Tito lidé se pak také často setkávají i soukromě, a to například při oslavách narozenin jednotlivých členů skupiny či při příležitostech významných maďarských svátků. Na základě řízených rozhovorů s lidmi pocházejícími z Maďarska je zřejmé, že se do činností Svazu Maďarů nezapojují a ani kontakt s jejich členy

nevyhledávají. Obecně v kontextu spolkového komunitního života maďarské menšiny můžeme konstatovat, že lidé, které přicházejí z Maďarska, se do místních spolků příliš nezapojují (s výjimkou spolku Iglice v návaznosti na jejich rodičovství) a vytvářejí spíše vlastní, uzavřené neformální skupiny.

Svaz Maďarů vydává pravidelně časopis *Pragai Tükör*⁷ (Pražské zrcadlo), jeho členové dostávají každé číslo formou předplatného. V současné době je šéfredaktorem János Kokes, přičemž do časopisu přispívá celá řada odborníků, nejen maďarského původu. Časopis vychází celý v maďarštině, kromě obsahu, který je bilingvní (v českém jazyce). Svaz Maďarů žijících v českých zemích si klade za cíl propagaci maďarské kultury, umění, literatury a gastronomie, a to jak směrem k maďarské komunitě, tak i směrem k majoritě (v případě některých venkovních oslav). Především však jde o činnost zaměřenou na vlastní komunitu, aby si mohla udržet znalost kulturních zvyklostí.

Další významnou instituci představuje Maďarské kulturní středisko, do nedávné doby vedené Györgym Vargou, dřívějším velvyslancem Maďarska v České republice. Maďarské kulturní středisko pořádá řadu kulturních programů, počínaje promítáním maďarských filmů, přes vystoupení maďarských hudebních skupin, pořádání seminářů, výstav maďarských umělců ad. Středisko také pořádá kurzy maďarštiny pro veřejnost. Do aktivit Střediska se již zapojují ve větší míře také Maďaři z Maďarska, kteří nejčastěji navštěvují promítání maďarských filmů či další kulturní akce. V budově Střediska působí také obchod s maďarským zbožím, kde je možné zakoupit výrobky, které ručně vyrábí maďarští umělci. Obchod vlastní Maďarka, která o víkendech pořádá v prostorách obchodu rukodělné dílny nejen pro Maďary, ale i pro širokou veřejnost, kde se zájemci za poplatek mohou naučit vyrábět různé předměty z keramiky, vlastní trička, či dokonce koberce.

V rámci střediska působí také maďarská školka, v současnosti organizovaná spolkem Iglice. Spolek Iglice, neboli Spolek maďarských rodičů v Praze, je sdružení podporované Ministerstvem školství a tělovýchovy ČR, Magistrátem hlavního města Prahy a nadací Rakoczi⁸ (nadace působící v rámci Svazu Maďarů žijících v českých zemích). Spolek se prezentuje na svých oficiálních internetových stránkách,⁹ přičemž místně se rodiče sdružují kolem Maďarského kulturního střediska v Rytířské ulici.

---

⁷ Viz <http://www.pragaitukor.com>.

⁸ Nadace Rakoczi je nezisková organizace, která si klade za cíl rozvoj kultury a vzdělanosti Maďarů v České republice.

⁹ <http://www.iglice.org>.

Vznik spolku Iglice sahá do roku 2002, kdy, slovy členů Iglice, „některé rodiny smíšené či zcela maďarské cítily potřebu umožnit svým dětem intenzivnější kontakt s podobnými dětmi, slyšet maďarštinu i z jeviště v podání herců a jiných umělců, a v neposlední řadě zdokonalovat se v ní, a chtěly proto činnosti do té doby koordinované hodně omezeným okruhem osob ze Svazu Maďarů žijících v českých zemích a z Maďarského kulturního střediska v Praze položit na širší platformu.“¹⁰ Spolek tedy převzal zodpovědnost za mateřskou školu pro děti z maďarských a smíšených rodin, která v Praze fungovala od roku 1998. Dnes tato škola zastřešuje předškolní výuku odhadem pro 60 dětí, přičemž do samotného spolku je zapojeno aktivně kolem 30 členů. Spolek Iglice navštěvují v poměrném množství jak Maďaři ze Slovenska, tak i z Maďarska. V jeho činnosti spatřují prostředek pro oživení maďarského jazyka a poznání historických reálií u svých potomků, kteří nemají příležitost prožít celé dětství v Maďarsku.

Jak již bylo řečeno, spolek zastřešuje činnost mateřské školy pro děti z maďarských a smíšených rodin. Až do minulého roku ji vedla Tímea Moravcsíková, nyní je škola pod vedením dvou učitelek, a to Orsolyi Szirányiové a Mártty Trencsényiové. Výuka v mateřské škole je rozdělena do dvou dnů. Ve čtvrtek do školy dochází děti ve věku 2-4 let, v pátek pak starší děti ve věku 4-6 let. Mimo to se v pátek koná také „školka“ pro malé děti (batolata). V ostatní dny děti chodí do běžných českých či anglických mateřských škol. Mateřská škola se nachází v prvním patře MKS, kde má vyhrazeno několik místností. Škola poskytuje polostrukturovaný program, což znamená, že z větší části jde o řízené činnosti. Výuky se účastní i rodiče, kteří se v různé míře zapojují do činností řízených učitelkami MŠ. Děti se s místními učitelkami učí zpívat maďarské písně a recitovat básničky, tancují, hrají různé hry, věnují se výtvarným činnostem, vypravují si pohádky; uskutečňuje se také dramatická výchova. Většina programu je laděna na aktuální roční dobu či blížící se maďarský svátek.

Pro děti školního věku pořádá spolek Iglice výuku maďarského jazyka, literatury a dějin. Děti jednou týdně docházejí na výuku, která se opět uskutečňuje v prostorách MKS pod vedením maďarských učitelů. Děti jsou zde rozděleny podle věku a schopností na čtyři skupiny. První skupina je určena pro žáky prvních tříd ZŠ, další pak pro mladší žáky od 8 do 13 let, kteří se dále dělí na začátečníky a pokročilé. Čtvrtou skupinu tvoří starší žáci od 13 let výše. V počátcích vedla tyto kurzy Ilona Kollárovicsová, která děti doučovala maďarský jazyk

---

¹⁰ <http://www.iglice.org/mirolunkCZ.php> [10. 4. 2010].

a také je seznamovala se základy vlastivědy a historickými reáliemi. V dnešní době vede výuku Borka Börzsei, a to ve všech skupinách dětí ze základní školy. Nad rámec této mimoškolní výuky, která rozšiřuje pro maďarské děti výuku na základních školách, pořádá spolek Iglice také letní tábory v Maďarsku a víkendové pobyty v ČR.

Víkendové pobyty se konají z důvodu časové dostupnosti pouze na území ČR. Tyto pobyty rozšiřují výukové kurzy v MKS pro žáky základních škol. Děti se seznamují s maďarskou historií velmi specifickým způsobem. Mohou si jednotlivé historické epochy prožít a zkusit si, jak se v dané době žilo. Letní tábory se pak konají přímo v Maďarsku, což je pro děti obrovský přínos, neboť se dostanou do „svého“ prostředí. Tábory pořádá Iglice ve spolupráci s maďarskou skupinou Igriczek (tato skupina působí v Maďarsku), která se věnuje lidové a středověké hudbě. Děti se tak na táboře věnují hudebním aktivitám společně s řemeslnými pracemi. Členové skupiny totiž ovládají také původní rukodělná řemesla, čímž se děti mohou blíže seznámit s původní maďarskou lidovou kulturou (děti se učí výrobě menších koberců, náramků, práci s keramikou, pletení provazů a košíků, výrobě luků a šípů či píšťalek a také plstěným pracím a výrobě tradičního papíru). V rámci letního tábora děti také podnikají různé poznávací zájezdy po Maďarsku, aby mohly objevovat maďarskou krajinu. Vše je pořádáno především s důrazem na osvojení si maďarského jazyka a jeho rozvíjení. Jak říkají samotní rodiče, „po takovýchto táborech je na dětech skutečně znát, že jejich jazykové znalosti dostaly velkou injekci, která jim nějakou dobu vydrží.“¹¹ Spolek Iglice dále pořádá jednorázové akce, jako jsou návštěvy divadel, koncertů a další společenská setkání určená pro děti.¹²

V roce 1957 byl založen studentský klub Ady Endre, který nese jméno po maďarském básníku a publicistovi. Studentský klub pořádá pro studenty pestré sportovní, ale i společenské programy. V současné době má kolem dvou set pasivních členů. V rámci studentského klubu Ady Endre působí také taneční folklorní soubor Nyitnikék, jehož členové tancují lidové tance. Obdobou pro pražský klub studentů Ady Endre je brněnský Kafedik, pojmenovaný také po maďarském spisovateli (Kafedik je složeninou jména Ferenc Kazinczy – Kazinczy Ferenc Diákkör). Studentská organizace Kafedik vznikla v roce 1969 s cílem společenského a kulturního spojení maďarských studentů z brněnských univerzit. I Kafedik v současnosti čítá přes dvě stě členů, z větší míry ze

---

¹¹ <http://www.iglice.org/mirolunkCZ.php> [10. 4. 2010].

¹² Viz. stránka s kronikou uskutečněných akcí <http://www.iglice.org/kronika.php> [10.4.2010].

Slovenska. Kafedik vydává vlastní časopis Sárğa Szamár – Žlutý osel. Právě v této hospodě se jeho členové v osmdesátých letech pravidelně setkávali.

V Klimentské ulici v Praze působí maďarský kalvínský farář Eles György, který v bytě upraveném pro duchovní účely pořádá pravidelné nedělní bohoslužby v maďarštině. Tato modlitebna byla vybudována po dlouhých peripetích. Zpočátku se bohoslužby evangelické církve odehrávaly v českobratrském evangelickém kostele sv. Klimenta, pronájem byl však tak nákladný, že bylo třeba bohoslužby přesunout jinam. V minulosti v Praze působil také katolický farář z Maďarska; mše konal v kostele sv. Bartoloměje v Bartolomějské ulici v Praze 1.¹³

Prostor pro vzájemné setkávání Maďarů v Praze ve „vlastním prostředí“ poskytují také dvě tradiční maďarské restaurace, a to restaurace Paprika v pražských Holešovicích a restaurace Dudás Csárda ve Vršovicích. Obě restaurace provozují Maďaři. Pro Maďary pocházející ze Slovenska jsou tradičním místem setkávání, nejčastěji při různých oslavách a společenských setkáních. Naopak Maďaři pocházející z Maďarska dávají přednost spíše jiným restauracím a tyto restaurace navštěvují jen zřídkakdy (pokud vůbec).

Vedle těchto formálních spolků zde existuje řada neformálních skupin, většinou fungujících na základě přátelského či zájmového zaujetí. Jako příklad lze uvést klub maďarských žen (neformální uskupení), jehož „členky“ se pravidelně jednou za měsíc setkávají v různých restauracích. Na takováto setkání přijde většinou kolem třiceti žen, ať už Maďarek ze Slovenska, či z Maďarska. Dále existují také menší přátelské skupinky, složené vesměs z Maďarů, kteří společně pracují v nějaké společnosti či je k sobě váže věková spřízněnost (například spolupracovníci z mezinárodní společnosti Hewlett-Packard, Hillspet ad.). Tyto malé skupinky jsou typické především pro Maďary pocházející z Maďarska.

Závěr

Maďarská menšina v České republice představuje různorodý celek, který se skládá z několika odlišných skupin migrantů. Jedná se především o dvě skupiny Maďarů (ze Slovenska a Maďarska), které se vyznačují specifickým přístupem k české majoritě, českému jazyku a kultuře. Tato vlastní diferenciaci menšiny si zaslouží pozornost a je nutné ji při výzkumu zohlednit, neboť jak již bylo řečeno

---

¹³ Tento farář však později vystoupil z církve; katolická část maďarské menšiny za něho dodnes nenašla náhradu.

na začátku, nejsou všichni stejní – migrační skupina z Maďarska představuje v celém spektru maďarské menšiny skupinu *sui generis*.

Spolky a instituce (a to jak formální, tak i neformální) představují pro Maďary žijící v České republice možnost posílení si vlastního národního vědomí (především u Maďarů naturalizovaných v českém prostředí), maďarského jazyka a příležitost pro setkávání se s dalšími Maďary zde žijícími. Je to ale také možnost, jak svým dětem předat znalost maďarského jazyka a kultury.

Maďaři pocházející z Maďarska se na rozdíl od Maďarů ze Slovenska častěji sdružují v uzavřených neformálních skupinách, ať už na bázi přátelské, genderové, či zájmové. Kontakt s českou veřejností v převážné většině příliš nevyhledávají, stejně tak ani pravidelný kontakt s Maďary ze Slovenska, kteří představují stabilní jádro maďarské menšiny (vyjma rodin s dětmi, které pravidelně navštěvují programy pořádané spolkem Iglice).

Jakub Holas je studentem Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. Spolupracuje na grantovém projektu GA ČR, který řeší otázku sociální diverzity etnických menšin v ČR (reg. č. P405/10/1524). Zabývá se problematikou maďarské menšiny v České republice.

Použitá literatura

- Balla, Petr. 2007. *Maďarská menšina v Československu v letech 1945-1948*. Rkp. bakalářské práce na FHS UK. Praha: FHS UK.
- Ferenc, Eiler. 2009. *Czech and Hungarian Minority Policy in Central Europe 1918-1938*. Praha: Masarykův ústav a Akademie věd ČR.
- Melušová, Alexandra. 1998. *Maďarská menšina na Slovensku v letech 1945-1948*. Rkp. bakalářské práce na FSV UK. Praha: FSV UK.
- Nosková, Helena. 2005. „Maďaři v České republice ve 20. a 21. století.“ Pp. 99-116 in Dana Bittnerová – Mirjam Moravcová (eds.): *Kdo jsem a kam patřím?* Praha: Sofis.
- Kontler, László. 2001. *Dějiny Maďarska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Rajko, Peter. 2008. *Maďarská menšina v Československu v letech 1945-1948*. Rkp. bakalářské práce na FHS UK. Praha: FHS UK.
- Šutaj, Štefan. 1993. *Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949: štúdia*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.
- Ujváry, Zoltán. 1994. *Bezdomovcem ve své vlasti*. Praha: Svaz Maďarů žijících v českých zemích.
- Vadkerty, Katalin. 2002. *Maďarská otázka v Československu 1945-1948*. Bratislava: Kaligram.